

Christophe Van Eecke

Wrok

Michel stond voor het raam. Met zijn rug naar zijn vrouw die zich aankleedde. Alsof het hem niet interesseerde ernaar te kijken. Het rollen van de schouders om de bandjes van haar beha te schikken. Het ontrollen van haar panty langs haar been. Het dichtritsen van de rok en het dichtknopen van de bloes. Het deed hem niets. En op dat moment, als een hoofd dat op klaarlichte dag tegen de grond knalt, besepte hij het. Er was niets meer.

En het stemde hem niet droevig. Ergens liet het hem zelfs koud. Maar tegelijk voelde hij de rancune. De machteloosheid van zo ver te zijn gekomen om te moeten vaststellen dat er niets, niets meer is.

‘Trek jij niets anders aan?’ Ze schikt de rok tot de rits op de spleet van haar kont zit.

‘Nee, dit is best.’

Een vluchtige kritische blik. ‘Als jij het zegt.’

‘Ja hoor, dit is prima.’

Haastiger dan nodig borstelt ze haar haar. Met nijldige rukken. ‘Is het omdat het mijn vader is?’

‘Nee,’ zegt hij.

Ze legt de borstel neer. ‘Oké dan,’ zegt ze, ‘ik vroeg het maar.’ Even knijpt ze de lippen samen. ‘Het is maar dat als we naar jouw vader gaan, dat je dan altijd een andere broek aantrekt of je scheert of iets doet dat –’ hij knalt zijn vuist tegen de ruit, zo hard dat hij even vreest dat ze breekt. En plots staat zijn vrouw onbeweeglijk, tot het laatste trillen uit het glas is weggeëbd.

‘Wel,’ zucht ze dan. Ze neemt haar handtas van het bed en hangt hem over haar onderarm. Met haar vingers plukt ze nog één keer aan het kapsel. ‘Dan zullen we maar vertrekken,’ zegt ze.

* * *

‘Jij doet nooit iets met passie,’ had hij gezucht.

‘Zou jij me dan tot passie moeten inspireren?’, vroeg ze koel.

Hij had de remmen dichtgegooid, de wagen aan de kant gezet en haar een mep in het gezicht gegeven. Daarna zaten ze daar tien minuten met enkel het kuchen van de motor. Geen van beiden zei iets. Hij wist alleen dat hij plots heel hard moest pissen. Of schijten. Of kotsen. Eén van de drie. ‘Je

moet vooral niet denken dat het met jou altijd zo fantastisch is,' zei hij dan. 'Dat jij er buiten staat en het slachtoffer bent. Dat moet je vooral niet denken.'

Ze haalde haar neus op, maar slikte het snikken door, omdat ze wist dat hij wist dat ze de tranen niet meende. 'En wat doen we nu?', vroeg ze.

'Naar huis rijden. Ik moet schijten.'

Hij reed hen naar huis. Langzaam besloegen de ruiten. Een natte klamme mist die tussen zijn huid en zijn hemd kroop. 'Is ze mooi?', vroeg ze dan boven de motor uit.

Hij grijnsde. 'Ze is er niet,' zei hij droog. Hij kon niet geloven dat ze zijn signalen na al die jaren zo slecht had gelezen dat ze werkelijk dacht dat er een ander was. Maar ze geloofde er echt in. En ze speelde de rol van de ge-kwetste echtgenote perfect, als een scène uit een film. Compleet met trillende stem en een natte glans in de ogen. Het was de eerste keer dat hij haar zo theatraal zag, hoe schuchter de poging ook was. En hoe gekwetst ze zich moest voelen om ook maar even haar koele masker te ruilen voor melodrama in de passagierszetel.

Maar bovenal: ze kende hem niet. Ze had totaal geen idee.

* * *

'Dag pa.' Ze kust de man in de zetel en glimlacht zowaar. Ze gaat zitten in de zetel tegenover hem. Ze propt haar handtas tussen haar bil en de armleuning. Niemand bevestigt Michels aanwezigheid. Hij zet zich op een stoel.

'Zorgen ze een beetje goed voor je?', vraagt ze.

'Ja,' zegt de man. Hij denkt even na. 'Het eten is goed. Vanmiddag waren het spruiten. Bijna niemand eet dat graag, maar ik wel.' Zijn weke oogjes glanzen. 'Ik wel,' grijnst hij. De woorden komen haast onhoorbaar hees uit zijn keel.

Michel bestudeert de man. Hoe traag kun je doodgaan? Hoe lang kan het duren? En dan ziet hij het plots. Met vernieuwde aandacht kijkt hij naar de man en ziet zichzelf. Binnen twintig, dertig jaar. Aan rolstoelen en zetels gekluisterd, opgesloten in een kamer en wie weet ook in zijn hoofd. Zonder zijn collectie boeken waarvoor er uiteraard geen plaats is in dit soort kamers. (Maar er is televisie. Je kunt gezellig kaarten met de andere bewoners.) Dus die boeken zijn in dozen naar een opkoper gebracht. Ja, de toekomst: overgeleverd aan verzorgers die naar ether ruiken. Zelfs een fatsoenlijke zelfmoord zal dan wel niet meer tot de mogelijkheden behoren. Ingepakt en opgeborgen in andermans idee van een fijne levensavond. Een kamer afgestapt op de bejaarde middelmaat: dom, dement en incontinent.

Alsof geletterde mensen niet even goed oud worden als minkukels. Alsof je in een rolstoel geen Tsjechov meer kunt lezen. Alsof met de benen, de stem en de huid ook de hersenen gaan.

En ze praat maar verder. Op het hoofd van zijn schoonvader is een stukje opperhuid bij het krabben losgekomen. Een veeg bloed op de huid eromheen. De man zegt iets. Hij praat in moeizame zinnen. En wie zal zeggen hoe snel de stem in zijn hoofd nog praat? Wie zal zeggen dat hij deze stoel nog ziet, de tafel, de kast en de deur? En daarachter: de wereld? Zou hij nog weten wat objecten zijn? Niet zomaar dingen, maar volumes in de ruimte waar je één na één naar uitrekt en je zo een weg door de wereld tast, een wereld maakt.

* * *

En het is treurig, natuurlijk, als je maar één zoon hebt die je al jaren niet meer hebt gezien. Van wie je niet weet waar hij is, wat hij doet en over wie je niet kunt spreken zonder dat zij, zij daar, wijst hij, naast hem, op de stoel daar naast hem, zonder dat zij half hysterisch wordt en begint te janken alsof het pas gisteren was dat hij verdween. Maar het is vier jaar inmiddels. Hij speelt met de neep in zijn broek. Vier jaar sinds Ewald vertrok, en het is vermoeiend. Want uiteindelijk gaat het leven toch verder. En ik denk dat sommige dingen niet zijn uitgepraat en dat de relatie, onze relatie... – daar breekt hij af.

Hij kon niet geloven dat hij bij een relatietherapeut zat. Hij kon niet geloven dat hij na vijftig jaar huwelijk dit verhaal vertelde voor die belachelijk ernstig knikkende man, smeulend met medeleven. Hij zou hen weer dichterbij elkaar brengen. Dit was het cement waarnaar ze smachtten: het eindelijk uitspreken van de miserie die tussen hen stond. Het onverwerkte. De blokkage. Dus vertelde hij de fabel van de vader, de zoon en de moederliefde (amen), en hoe de zoon vertrok en het feest verknalde. Dat was de familieroman. De helende diagnose die hij met vuur zou belijden. En met het nodige smeulende knikken zouden zich de brokken weer lijmen. Want hij wist wat een therapeut wilde horen. En hij wist dat het haar gerust zou stellen indien ze aan het knikken van de therapeut zag dat hij hoorde wat hij horen wilde. Daarom speelde hij braaf mee. Daarom vernederde hij zichzelf voor de voeten van de psychotherapie.

* * *

Wat smaakt er bitter? Amandelen. Sommige fruitsoorten, witloof en chicorei. De kut van je vrouw op sommige dagen van de maand. Hij had nooit

geweten welke dagen precies. Aspirine. Het leven. En een kus van een mond die rookt. De ochtend soms, als je verbitterd bent. Maar dat is niet de ochtend, maar de gal. De geur van buitenlucht, zuivere buitenlucht die het zieke lichaam penetreert. De smaak van water dat botst met de gal in je keel. Het ribfluweel dat spant om haar billen en waar je aan likt. Iedere gewoven stof.

* * *

De minnares toen hij dertig werd. Het moest ervan komen, het was onvermijdelijk, toen zat de miserie al te kankeren. Als een ruiende hond die opgekruld lag in zijn buik en angstig met zijn poten langs zijn maagwand krabde.

Het was één van zijn studentes, een fris jong ding dat ambities had in het onderwijs. De eerste keer ging alles snel. Ze zagen elkaar in een boekhandel. Blikken heen en weer, net zoals voorheen al in de colleges. Ze glimlachte, hij grijnsde. Vier zinnen en een grapje. 'Ik zal buiten op je wachten.' En toen hij buiten kwam, zat ze daar. In de zomerzon op een bankje op het voetpad, de benen bloot onder de jurk die zacht deinde in de bries.

Ze ging hem voor naar haar studentenkamer. Tien zinnen en een handvol glimlachen ver. Dan de trappen op, haar kamer, knus en klein en gezellig. Ze naderden elkaar, voelden lichaamswarmte, leunden tegen elkaar, de kin op de schouder, de hand gleed voorzichtig over de rug. Het lichaam stemde in (maar er is al ingestemd in de winkel, onderweg, in de tien zinnen, de stiltes, op de trappen) en de kleren gingen uit.

Het was snel, heftig en warm en nat, want het was onnoemelijk heet die dag. Hun handen gleden over hun huid, zo hard zweetten ze. Daarna moest hij vertrekken, want zijn vrouw verwachtte hem thuis. Pas achteraf dacht hij: het was dus mogelijk, seks met een vrouw zonder het hele verhaal vooraf. Slechts een stuk of wat zinnen over het weer en de cursus die eigenlijk zegden: ik wil je neuken. Meer dan wat ook vanmiddag wil ik je neuken.

Eén keer heeft Erika haar gezien, toen ze met Ewald in het park waren op een zondagmiddag. Plots was ze daar, kwam de hoek om en ze kon niet onopgemerkt terug omkeren. Ze zou enkel met een beleefde knik zijn gepasseerd. Maar Ewald schopte zijn bal tot voor haar voeten. 'Bal!', riep hij. 'Bal!' En ze bukte zich en rolde de bal terug en hij, aangemoedigd, schopte opnieuw en riep 'bal!' en – 'Ewald!', riep Michel, 'laat mevrouw eens met rust.'

'Het geeft niet, hoor.' Een glimlach.

Een ogenblik aarzelde hij. 'Dit is mijn zoontje,' grijnsde hij dan, 'Ewald.' Het

kind kirde. 'Zeg eens vriendelijk goedemiddag tegen mevrouw.'

Maar Ewald zocht zijn toevlucht bij zijn moeder. Ze zat op een bank en hij vleide zijn handjes en hoofd op haar knie, pruilend. 'En dat is mijn echtgenote.'

Ze bloosde. 'Aangename kennismaking.'

Erika keek staalhard terug. 'Aangenaam,' zei ze. En dan: 'u bent een studente van mijn man?'

Ze knikte. 'Ja.'

Erika's vingers gleden door het haar van hun zoon. 'Ik geef zelf ook les.' 'Ik weet het.'

De grond spleet voor haar open. 'De professor heeft het ooit eens gezegd,' probeerde ze nog. En dat was waar: hij had het haar verteld, samen met de rest van hun miserie.

Michel bestudeerde de aarde. De hemel en de zon drukten zwaar op zijn schouders.

'Ik moet dan gaan,' zei ze. 'Ik heb college.'

Erika staarde uitdagend terug. 'Zeg eens vriendelijk gedag, Ewald,' zei ze.

Ewald borg zich in haar rok.

'Tot ziens,' zei de studente.

'Tot ziens,' zei Michel.

'Tot ziens,' zei Erika. Ze keek het kind na, onversaagd. Erika met de speldejes in haar steile haar, de jurk met bloemetjes, het onopgemaakte gelaat. Verbeten zag ze eruit, en er straalde triomf uit

* * *

Ze hebben een tijd naast elkaar geleefd. Aparte kamers, aparte bedden. Ewald merkte er niets van. Hij had een mama en een papa die altijd lachten en veel van elkaar hielden. Daar waren ze zeer gewetensvol in. Ze kenden immers de risico's van emotioneel trauma. De studente bleef hij zien. Hij hield van haar voor zolang het duurde. Zij vermoedelijk iets langer, maar ook dat ging voorbij. Het was geruststellend te zien hoe het leven zijn gang ging. Zoveel koppels hebben overspel overleefd. Of hebben in elk geval nog jaren na de feiten hetzelfde huis gedeeld.

* * *

Het was een dag dat het keihard regende. Het had gezeikt als nooit tevoren en hij voelde zich in zijn element. Als een verzopen rat, wat een cliché is, maar toch: nat tot op zijn huid en schuilend in een stal had hij haar knielend ten huwelijk gevraagd. Erika, bij wie de regendruppels bevroren

op haar huid. Haar hoofdhaar was een bergkristal, haar schaamhaar op dat moment nog onontgonnen.

Daarna mocht hij haar neuken. Hij nam haar in zijn bed, in haar bed en in bad. In de douche. Tussen bedrijven door in de toiletten van de schouwburg. In een kerk, en dat schonk hem voldoening, spuiten in een kerk. Op de trein, in het bos en in het gras. Ramde haar tegen de rekken in een rommelhok op de universiteit. Plooidde haar over een vriesbak, over de neus van de wagen tussen wiegend koren en over de zetel in de woonkamer. Neukte haar op de keukentafel en gaf haar een klap. Zomaar in haar gezicht. Ze sloeg terug, hij schopte, zij schopte. Hij greep haar vast, kneep hard in haar rechter tepel en ze krijste, beet op haar lip en dan op zijn lip en vond het lekker.

* * *

En ze keuvelt maar door. Hij weet niet hoe ze het doet. Er gebeurt niets in haar leven en toch praat ze wekelijks twee uren vol met zijn schoonvader. Ze informeert naar alles en hij vertelt. Zelfs naar zijn schijten zou ze vragen indien ze het durfde. En achteraf, op weg naar de wagen: 'hij zag er goed uit, hé, vandaag?' Of: 'hij zag er beter uit vandaag.' Of: 'het verslechtert. Je ziet het. Het gaat snel. Je ziet het zo dat het verslechtert.' En: 'hij gaat achteruit.'

* * *

Hun appartement aan zee in de winter. Daar voelde hij zich rustig. Daar was hij vorig jaar in november heen gegaan. Om alleen te zijn. Om te schuilen. Te denken. Misschien te schrijven. Hij had een schrift mee, het lag altijd klaar op de tafel. Maar de gelijnde bladzijden bleven beangstigend leeg. Hij dwaalde door de kamer. Keek door het verweerde raam uit over zee. De verf bladderde van het hout, het glas was geschroeid door het zout. Hier en daar tochtte het. En de benauwde traphal rook koud en muf.

Hij wandelde op de dijk, door het zand, soms urenlang. Zag het zand jagen over het vale strand. Sliep met de gordijnen open en luisterde hoe de wind de ramen tergde. Zag de glanzende buiken van meeuwen drijven op de wind. En 's nachts de zilveren lichtpuntjes van hun veren die op de golven dobberden. De eerste keer had het hem beangstigd. Met hoog water, een rustige zee, stond hij op de pier. En plots al die deinende lichtpuntjes. Tot ze dichterbij kwamen en hij zag: meeuwen. Meeuwen slechts, die het licht van de maan weerkaatsen.

Eén keer ging hij 's nachts te voet tot aan de vuurtoren op de kop van de pier. Doodse stilte. Enkel het likken van de golven aan het houten ge-raamte onder hem. Voor hem de oprijzende massa van de toren met bovenin het

geruisloos wentelende licht. Aan en uit.

Hij had willen schreeuwen van angst. Het had hem moed gekost om in het duister over de houten balken tot aan de voet van het gevaarte te komen, dat kreunend op een groot roestig voetstuk rustte. En nu beefde hij en trilde en voelde zich belaagd door het duister. Door de ondraaglijke afwezigheid van enig menselijk leven. Ondanks de koude zweette hij. Voelde zich benauwd. En toen hij zich omkeerde, zag hij enkel in de verte de lichtjes in de weinige bewoonde appartementen op de dijk. Duizelend holde hij terug naar vaste grond.

Die nacht had hij angst gevoeld, terreur. Het had hem ontzet. En hij had gehoopt dat de ontredde knoop in zijn buik los zou sidderen. En even voelde hij zich inderdaad bevrijd, ontspannen toen de angst van zijn schouders gleed. Herboren en opgelaten. Maar de volgende morgen was de euforie verdwenen en sliep de hond weer ruiend in zijn buik.

* * *

De tijd braakt haar windsels uit. Ze vangt je erin, verstikt je in lagen herinnering tot je niets meer bent dan een pakje onomkeerbaarheid. De geur van misdaden begaan aan je geliefden kleeft als angstzweet aan je huid. Het kruipt in je haar en in je neus. Je ademt het in en zucht het uit. Het gaat je vooraf en staat je spottend op te wachten op de volgende drempel waar je opnieuw denkt te beginnen. Het schurft van de herinnering. Een zegel in je huid gebrand. Een merkteken dat zegt wie je bent: een ranzige stank uit je poriën die het nest verraadt dat je bent ontvlucht. De stank van wie je nabij zijn geweest en zijn verdwenen.

* * *

Toen hij terugkeerde, werd er niet gesproken. Niet toen hij terugkeerde van zijn studente. Niet toen hij terugkeerde van zee. Hij was terug en rolde opnieuw in de dagen. Werkte, at en sliep. En eens per week bezoeken ze zijn schoonvader.

* * *

Haastiger dan nodig borstelt ze haar haar. Met nijldige rukken. 'Is het omdat het mijn vader is?'

Hij voelt het venijn onder de woorden. Maar hij doet of hij het niet hoort. 'Nee,' zegt hij.

Ze legt de borstel neer. 'Oké, dan,' zegt ze, 'ik vroeg het maar.' Even knijpt ze

de lippen samen. Ze ziet zijn rug in de spiegel. Hij staart naar buiten. Kijkt hij haar aan in de weerspiegeling in het glas? 'Het is maar,' zegt ze dan, 'dat als we naar jouw vader gaan, dat je dan altijd een andere broek aantrekt of je scheert of iets doet dat -'

Hij knalt zijn vuist tegen de ruit. Verdomme ze weet dat de ouwe op hem uit is. Verdomme ze weet het. Nu nog steeds, ook nog nu hij bijna verdwenen is. Bijna gecrepeerd.

'Wel,' zucht ze dan. We weten weer wie een man is. Was hij maar altijd zo daadkrachtig. En ze plukt aan haar kapsel, waarin de kleverige lak verstijft. 'Dan zullen we maar vertrekken.'

* * *

Toen Ewald een jaar of vier was, had Michel hem in een vlaag van woede bovenop de kleerkast in hun slaapkamer gekeild. Een kruiphol van zestig centimeter tussen de kast en het plafond. Een uur lang zat Ewald er als versteend te krijsen, als de dood voor de diepte rond de wankelende kast.

Het was een klassieke moeder-en-zoon-situatie. Toen het kind er eenmaal was, leek Michel niet meer te bestaan. Zijn aanwezigheid was overbodig geworden. Hij vertrok 's morgens om zich (toen nog) als assistent op de faculteit uit de naad te gaan werken en als hij 's avonds thuiskwam, was ze nog altijd met het kind in de weer. Hij durfde er niet aan te denken wat ze in haar eentje met het kind uitspookte.

'Zou u zeggen dat uw relatie met uw zoon problematisch was?', vraagt de smeulende stem.

Poedelprijs voor psychologisch inzicht. 'Misschien wel een beetje,' schokschoudert hij. 'Ik weet het niet zo.'

Het hoofd knikt begrijpend. Wendt zich dan met deemoedig vragende ogen naar de vrouw. 'Ik zag onze Ewald zeer graag,' zegt ze. 'We waren als twee handen op één buik.' Inderdaad, denkt Michel, onvoltooid verleden tijd, maar ze beseft het niet.

* * *

Terwijl hij de wagen start, zucht ze en zegt: 'het gaat slecht met hem.'

Michel schakelt. 'Het viel wel mee,' zegt hij droog. 'Niet zo slecht als met ons.'

Een ogenblik zegt ze niets en staart enkel voor zich uit. 'Wat bedoel je daar weer mee?', zeurt ze klagerig.

Hij antwoordt niet. Ze zucht opnieuw. 'Ik kan het niet, Michel,' zegt ze dan, 'niet vanavond. Ik heb er de energie niet voor.'

'Wanneer dan wel?'

‘Ik weet het niet.’

‘Het zal nooit het goede moment zijn. Ik heb zitten denken...’

‘Nee, Michel, nee, alsjeblieft – ... niet vanavond, niet nu...’ Haar stem trilt en ze wendt haar gezicht af. Michel houdt stil voor een rood licht en luistert naar de zich hijgend warmende motor. ‘Hij zag er niet goed uit,’ zegt ze opnieuw, meer tegen zichzelf dan tegen Michel.

Als het licht weer op groen springt, zet Michel vinnig aan. Ze zijn iets sneller thuis dan normaal. Even blijven ze allebei zitten. Dan schakelt hij de lichten en de motor uit en opnieuw blijven ze allebei zitten in het duister. De eerste nachtkilte dringt de wagen binnen en streelt langs hun gezicht. Dan opent Erika haar portier en stapt uit. Aan de voordeur merkt ze dat ze haar sleutels niet bij zich heeft en blijft met dichtgeknepen mond en gekruiste armen als een verongelikt kind staan wachten tot Michel is uitgestapt, de wagen heeft afgesloten en de drie treden naar de voordeur is opgesloft om de deur te openen. Dan gaat ze binnen, hangt haar jas aan de kapstok, beweegt zich door een versneld avondritueel en gaat zonder nog een woord te zeggen meteen naar bed. Michel volgt haar, doet hetzelfde, maar aan zijn eigen wasbak in de badkamer, aan zijn eigen helft van het bed, en met een vertraging van een paar minuten ten opzichte van haar, zodat ze kan doen alsof ze al slaapt wanneer hij uiteindelijk op de rand van het bed komt zitten, zich verder uitkleedt en dan onder de dekens kruipt en het nachtlampje aan zijn kant van het bed uit knipt.

* * *

‘Dag pa.’ Ze buigt zich over hem heen (mens wat is hij klein en gekromd geworden in die paar weken), kust hem en onwillekeurig glimlacht ze. Ze voelt een vreemd tintelend geluk opspringen in haar keel en voelt zich even alsof ze zal beginnen huilen. Dan zet ze zich in de zetel tegenover hem, zoals steeds vastbesloten vriendelijker en authentieker te zijn dan anders, want ieder bezoek kan het laatste zijn op die leeftijd. Dat denkt ze, ontroerd zoals steeds, en zoekt tevergeefs iets zinnigs om met haar handtas te doen en propt hem dan maar naast zich in de zetel. ‘Zorgen ze een beetje goed voor je?’, vraagt ze dan.

Even knijpt hij de ogen dicht, alsof hij de vraag niet heeft begrepen. ‘Ja,’ zegt hij dan. Hij kijkt vluchtig opzij als Michel met meer lawaai dan nodig een stoel verschuift en gaat zitten. ‘Het eten is goed.’ Zijn ogen twinkelen van plezier. ‘Vanmiddag waren het spruiten. Bijna niemand eet dat graag, maar ik wel.’ Hij lijkt te proberen te knipogen. ‘Ik wel.’

‘Heb je de dokter nog gezien deze week?’

Hij schudt het hoofd. ‘Nee,’ zegt hij. ‘Maar dat is niks. Op mijn leeftijd...’ Hij glimlacht en probeert demonstratief zijn armen even van de armleningen op te heffen. ‘Wat gaat hij er nog aan doen?’

Ze probeert te glimlachen, maar weet nooit wat gezegd als hij zo begint. Vorige keer was het dat hij toch maar in de weg liep. ‘Maar nee, pa, je loopt niet in de weg,’ had ze gelachen, ‘wat zeg jij nu?’ Maar ze wist hoe hij zich moest voelen: iedere dag dezelfde als de voorgaande, wachtend op de schaarse bezoekjes die hem nog te beurt vielen. Zijn twee dochters, een nicht en zijn kleindochter van Erika’s zuster. Dat was zijn leven, de volle breedte en diepte ervan. Dat en de gedachten die omgingen in zijn hoofd. ‘Ja,’ zucht ze, ‘ik weet dat hij er niet veel aan kan doen.’ Ze twijfelt even. En dan, in een zeldzame opwelling van galgenhumor: ‘Maar wat je ook nog krijgt, je zult er niet meer van doodgaan!’

Hij lacht harder dan ze had verwacht. En ze lacht mee, opgelucht.

* * *

Er klinkt een obscene galm in haar lach. Een theatrale valsheid, geforceerd en hysterisch, die Michels hele gestel in verzet brengt. Alsof ze niet met haar vader maar tégen haar echtgenoot lacht. Hem uitlacht. Ieder woord, iedere lach en iedere grijns is een aanklacht. Een wanhopige poging om haar autonomie te bevestigen. Kijk mij eens gelukkig zijn zonder jou. En die hele idee, alleen al het feit dat ze de nood voelt zich zo te manifesteren, stoot hem af. Iedere hoekige beweging die ze maakt, ieder woord dat ze bekt, is een spoor van haar stijgende hysterie. En hij voelt zich als een gluurder in de coulissen die wacht en wacht tot al haar spieren finaal zullen verkrampen en het spektakel stilvalt. Dan zal ze versteend zijn, verslagen door haar eigen wanhoop.

* * *

Hij herinnert zich nog goed de nacht waarin hij haar het meest haatte. Zij sliep maar hij kon de slaap niet vatten. Ze hadden elkaar het bloed van onder de nagels gehaald, hij is vergeten waar het precies over ging, maar nijdig was ze geweest, pijnlijk en giftig als een vette bruine spin op hoge poten. En voorzichtig boog hij zich over haar heen in bed en streelde het haar weg van over haar oor. Daarna bracht hij zijn mond bij haar oor en zei: ‘Ewald.’ Hij hield de e lang aan, als een spelletje, dan een pauze, dan: wald. E-wald. Nog eens: E-wald. En dan langer, heel lang uitgerekt. En plots kreunde ze zacht, haar pupillen rolden onder haar oogleden. Ze reageerde

op haar droom. Onwillekeurig trok een stuip trekking door haar arm en ze kreunde nog eens en hij zei: E-wald.

* * *

Ze omklemt het lege kopje met beide handen.

‘Bekijk jezelf toch eens,’ zegt Renée. ‘Zo kun je niet verder. Je gaat eraan kapot.’

Erika knikt vertwijfeld en bijt op haar lip. ‘Ik weet het,’ piept ze fijntjes. Dan haalt ze haar neus op en wrijft onder haar pijnlijke ogen. Ze staan op barsten met tranen. Maar ze wil niet zitten huilen in een taverne, hoe verlossend de tranen ook zouden zijn.

‘Hij pest me,’ zegt ze als ze wat is bedwaard. Als ze praat, blaast ze nu en dan een speekselbel. ‘Kleine dingen, opmerkingen. En ik kan er geen voorbeeld van geven, niets concreets van zeggen, maar de manier waarop hij spreekt en wat hij doet.’ Ze wrijft nog eens onder haar ogen. ‘Gisteren,’ zegt ze dan, slikt, ‘gisteren, voor we naar mijn vader vertrokken...’ Renée knikt. ‘Ik dacht dat hij zijn vuist door het raam zou slaan, zo hard sloeg hij erop... En dan bij mijn vader heeft hij geen woord gezegd en achteraf in de wagen wilde ik er niet over praten. Ik wilde niet want... – Ik voelde me...’ Ze zucht trillend en diep. ‘Het was alsof ik als ik erover praatte, zou praten dat ik dan...’

Renée legt haar hand op die van Erika. ‘Het is oké,’ zegt ze, ‘ik begrijp het.’ ‘En toen we thuiskwamen, zijn we zonder een woord te zeggen gaan slapen.’ Ze zucht. ‘Ik had het kunnen weten,’ zegt ze, ‘ik had het moeten weten jaren geleden al toen hij met die – ...snol, met dat kind van de unief het aanlegde.’ Ze lacht kort en droog. ‘Ik ben zo stom geweest, echt zo ongelooflijk ontzettend dom om te denken dat hij daarna zou veranderen. Dat het beter zou worden. En dat is nu al zoveel jaren geleden...’

Ze kijkt Renée scherp aan. ‘Je zou het nooit geloven, hé, dat een vrouw als ik...’ Ze maakt de zin niet af, maar grijnst misprijzend. ‘Wat we onszelf al die jaren hebben wijsgemaakt, ik weet het niet.’

Renée legt opnieuw haar hand op Erika’s arm. ‘Weet je wat jij moet doen?’, vraagt ze. ‘Jij moet een paar weken bij mij komen wonen. Ik heb de logeerkamer vrij. Kom een tijdje bij mij wonen. Om tot jezelf te komen. En bij hem te vertrekken.’

* * *

Een paar minuten lang staat Michel in het duister van de overloop en kijkt naar zijn vrouw. Hij walgt als hij denkt aan de ontelbare keren dat ze elkaar

hebben gekwetst. Kapot gemaakt zonder de brokken te lijmen. Hij walgt bij de gedachte aan al de verloren tijd en energie die ze in deze loutere destructie hebben gestort. Dit blinde onvermogen om op te houden voor het te laat is. Hij denkt vaak terug aan de beginjaren, toen ze elkaar pas kenden. Het is zo vreemd nu, maar hij had toen een echte ondernemersmentaliteit. Iedere dag, iedere maand die ze klokten, iedere ervaring die ze deelden, schreef hij bij op een mentale rekening: de som van het leven dat ze samen deelden en waar ze op zouden kunnen terugvallen later, in de moeilijke jaren, wanneer één van de twee zwaar ziek of bedlegerig werd. Dan zouden ze kunnen terugblikken op een gevuld leven samen, een eindeloze optelsom van dagen en momenten waarin ze elkaar beter hadden leren kennen. Erika vond het macaber dat hij zo dacht. Zo pragmatisch. Maar hij bedoelde het niet zo. Erika was nooit zijn verzekering tegen eenzaamheid geweest. Hij had er gewoon een kinderlijk genoeg in geschept om bewust vast te stellen dat ze samen een geschiedenis schreven.

Waarom had die geschiedenis hen niet behoed voor de miserie waar ze nu in zaten? Waarom had hij die bron van herinnering niet aangeboord toen met Ewald en zijn studente de eerste barsten kwamen? Welke drift had er hen toe aangezet om niet meer met elkaar, maar steeds vaker tegen elkaar in te beginnen leven? Welk pervers genot hadden ze geput uit de wonden die ze bij elkaar sloegen? Hij wist het niet. Misschien hadden ze toen nog niet genoeg geschiedenis samen. Ooit had hij nog wel gedacht dat ze elkaar kwetsten omdat ze hielden van de verzoening, de verontschuldigen. Er smaakt niets zo zoet als de balsem die een mond vol bittere gal komt zalven. De troost smaakt warmer als er rauwere wonden zijn om toe te dekken. Dan is ze echter, zuiverder. Maar hij was al snel van die theorie afgestapt. Ze troostten elkaar immers zelden. Er werd geslagen, niet gezalfd. Dag in dag uit draaiden ze sissend om elkaar heen.

In een tweede fase dacht hij dat het haar vader was. Soms leek het alsof ze nooit van de man had willen loskomen. Die twee konden samenspannen op een manier die Michel genadeloos de grond in dreef. Hij had zijn schoonfamilie van bij het begin gehaat. De moeder van Erika was kort na de geboorte van Ewald gestorven. Kanker. Dat was een opluchting. Maar het had de oude man verbitterd. Zijn relatie met Michel werd er alleen maar slechter door. De vieze, smerige blik waarmee hij zijn schoonzoon aankeek. Hij deed zelfs geen moeite om die blik voor de rest van de familie te verbergen. Iedereen mocht weten dat hij Michel een nietsnut vond, niet goed genoeg voor zijn dochter. Niet goed genoeg voor hem.

Maar uiteindelijk had Michel ingezien dat het niet zijn schoonvader was. De

man mocht dan een etterbak zijn, uiteindelijk was het Erika zelf die door de jaren heen in een ijskegel was veranderd. Een priem in zijn zijde. Een pijn die hij meedroeg en die dag in dag uit in zijn lichaam schaafde. Knarste. Hij had zich vaak afgevraagd of hij haar zo had gemaakt. Of het zijn schuld was dat ze verworpen was tot deze staalgrijze schim van de vrouw met wie hij was gehuwd. Zij vond vermoedelijk van wel. Zoals zij het zag, had hij haar leven vergald. Maar waarom, vroeg hij haar, bleef ze dan bij hem? Daarop zei ze niets. Even dacht hij dat ze hem in het gezicht ging spuwen, maar ze draaide zich gewoon om en verliet de kamer.

En nu, jaren later, blijft het spel duren. Zijn schoonvader zit in een tehuis en heeft goddank het gros van zijn strijdvaardigheid verloren. Met een beetje geluk herkent hij Michel zelfs niet meer. Hij heeft Erika al gevraagd om de oude man in haar eentje te gaan bezoeken, maar ze staat erop dat Michel blijft meegaan. Als een object dat ze kan tonen, een wanstaltige prijs die ze heeft gewonnen in een kraam op de kermis. Die bezoeken zijn een deel van haar wraak. Ze maken deel uit van de kwelling die ze hem doet ondergaan. Dus zit hij daar twee uur lang op een stoel en kijkt hoe zij praten: zijn vrouw en zijn schoonvader. En soms moet hij dan onwillekeurig lachen. Een spontane grijns plooit zich om zijn lippen als hij beseft hoe ver hij van hen vandaan zit. Zo ver verwijderd dat hij even gelooft dat ze hem nooit meer zullen kunnen raken of pijnigen. Heel even. Dan verzuurt de grijnslach en vervliegt de illusie.

Als hij de slaapkamer binnenkomt, kijkt ze niet eens op. Ze staat voor haar spiegel en kleedt zich aan. Ze maakt de kleine bewegingen die hem ooit zijn pas zouden hebben doen inhouden en zijn begerige blik zouden hebben geprikt: het schikken van de riempjes van haar beha over haar schouders. Het aandachtig ontrollen van de panty over haar been. Maar nu stapt hij er resoluut voorbij. Hij gaat voor het raam staan en probeert de straat te ontwaren doorheen de weerspiegeling van hun kamer in het glas. Het asfalt ligt nat. Het glanst in het valse oranje licht van de lantaarns. Dan verdwijnt het weer achter de weerschijs van het bed, de kleerkast en de rug van Erika met de handen die het slotje van de beha dichtmaken. En hij beseft dat er niets meer is. Hij kijkt naar haar beeld als naar een schim en denkt en voelt niets. Waarschijnlijk ziet ze af. Het moet wel pijn doen ergens achter dat hatelijk stoïcijnse masker. Maar het interesseert hem niet meer. Het is voorbij. Hij heeft er genoeg van. En hij probeert het haar al zo lang te zeggen, maar het lukt niet. En toch moet het. Hij moet voortmaken, want weldra komt het moment dat hij het zelfs de moeite niet meer waard zal achten haar te vertellen dat het voorbij is en dat zij voor hem niets, niets, maar dan ook

niets meer betekent buiten maagpijn en gespannen zenuwen, een ruiende hond die zich opkrult in zijn buik.

‘Trek jij niets anders aan?’ Erika zoekt in de spiegel naar een reactie. Maar ze ziet enkel de onbeweeglijke rug. De smeerlap houdt zich weer koest. Hij weet precies hoe hij haar kan bijten. Met zijn hatelijk kille onbewogenheid. En dan straks, je zult het zien, weer die zoete toon waar het suiker van afdruipt en waarmee hij vraagt om te praten. Dat is nog zo typisch: niet dat hij in praten gelooft of dat het iets uithaalt. Dat niet. Maar dat hij denkt dat zij in praten gelooft omdat ze een vrouw is en vrouwen nu eenmaal graag praten.

Hij kucht. ‘Nee, dit is best,’ zegt hij.

Dit is best. Zo keurig. Zo afgemeten. Zo beschaafd. Dit is best. Ze zou zijn lever uit zijn lijf willen rukken als hij zo neerbuigend doet. En nog steeds die tergende rug in de spiegel. Hij heeft haar nog niet aangekeken vandaag, nog niet één blik waardig gekeurd. Zelfs opstaan ‘s morgens en gaan slapen ‘s avonds lukt hem zonder zijn blik ook maar één keer op haar helft van het bed te laten vallen. Daar is hij echt goed in: haar negeren, haar volledig uit zijn leven wegcijferen en steeds maar zijn gang gaan alsof zij er niet was. Ze voelt de nijd zich opstapelen en rukt ruw haar rok op zijn plaats. ‘Als jij het zegt,’ brengt ze uit.

‘Ja hoor, dit is prima.’

Ja hoor, ja hoor, ja hoor. Vrolijk, vrolijk, vrolijk. Wat een zorgeloze vanzelfsprekendheid weer vandaag. Ze voelt zich snappen. Als een elastiekje dat breekt en met een scherpe neep tegen haar vingers ketst. Ze grijpt de borstel en drijft hem roekeloos door haar haar. ‘Is het omdat het mijn vader is?’ Ze probeert het gif en de gal nog even terug te houden.

‘Nee.’

Ze legt de borstel neer. Niet zo hard als ze had gewild. Want de knal had moeten knetteren tegen de muren. ‘Oké dan.’ Ze knarst haar tanden op elkaar. ‘Ik vroeg het maar.’ Ze perst haar lippen samen en spuit een nijdige wolk lak over haar haar. ‘Het is maar dat als we naar jouw vader gaan, dat je dan altijd een andere broek aantrekt of je scheert of iets doet dat –’ En ze ziet zijn vuist tegen het glas beuken met een knal waarvan ze denkt: het is voorbij. Nu is het voorbij. Nu breekt het glas, snijdt zijn hand open en als een bloedend, kermend varken zal hij door de knieën gaan. Maar niets. Niets van dat alles. Hij blijft even onbeweeglijk in de spiegel. Het glas trilt eindeloos na. Maar ze kan niet om de bleke, verschrikte blik op haar gelaat heen. Ze moet haar angst verbijten. De impotente smeerlap. Sla een raam stuk, dan ben je weer een vent. Dan kun je weer studentensletjes neuken en

vroemvroem hard met autootjes rijden.

Ze slikt. Sluit de ogen en slikt nog eens. Haar maag blijft beneden. 'Wel,' zegt ze dan bedaard. En haar stem trilt niet. Ze kan het trillen bedwingen. En omdat ze weet dat hij haar in het glas van het raam gadeslaat, neemt ze rustig haar handtas van het bed, hangt hem over haar onderarm en plukt nog één keer aan haar kapsel. Eén en al uitwendige rust. 'Dan zullen we maar vertrekken.'

In de spiegel van het raam ziet hij haar onbewogen rug. Wat is ze koel. De ijsteef. Koel en berekend. Geen kik geeft ze, ook al zou hij haar een vaas naar haar godvergeten kop keilen. Hij ademt langzaam in, sluit de ogen en probeert niet te zuchten. Maar als hij zijn ogen weer opent, is ze er niet meer. Hij hoort haar stappen de trap afgaan. Dus laat hij de ingehouden lucht ontsnappen. Hij tast naar de sleutels van de wagen in zijn broekzak en keert zich om. Hij ziet de kast, de kaptafel en het bed waarin ze jarenlang naast elkaar hebben geslapen. Het lijkt een foto, een onpersoonlijk beeld uit een vakantiebrochure of een slechte film. Niet een plaats waarin hij ooit zou kunnen wonen. Dit decor, met de bloemen op het verkleurde behang, werd nooit voor mensen gemaakt. En hij schudt de sleutels in zijn broekzak, snuift misprijzend en neemt zijn jas van het bed. Dan verlaat hij de kamer. ■